

Passie van de Stemmen

20/04 — 28/04/2017

✠ MISSA ✠

CVM QVATVOR VOCIBVS,

Ad imitationem cantionis *Je suis desheritée*,
condita à D. Nicolao Gombert:

Nunc primùm in lucem edita.

PARISIIS,

Extypographia Nicolai du Chemin, sub insigni Gryphonis
argentei, via ad D. Ioannem Lateranensem.

M. D. LVII.

Cum priuilegio Regis, ad decennium.

	Woord vooraf	03
20/04	The Sixteen	05
22/04	Huelgas Ensemble	17
23/04	Park Collegium	25
27/04	Mario Sarrechia	31
28/04	Cappella Pratensis	39
	Partners	49
	Praktische informatie	50

Woord vooraf

Beste luisteraar,

Van harte welkom op het achtste polyfoniefestival *Passie van de Stemmen*. De missie van de Alamire Foundation om de schitterende, meerstemmige muziek uit de Lage Landen op een historisch geïnformeerde wijze te ontsluiten, krijgt tijdens deze editie opnieuw een gezicht. Samen met onze partner 30CC werkten we voor u een programma uit waarin wereldvermaarde vocale ensembles samen met het kruim van jonge internationale talenten op de affiche staan.

Het veelgeprezen Britse ensemble The Sixteen is een gevestigde waarde in het oude muzieklandschap. Sinds vele jaren zetten zij zowel Engelse polyfonie als polyfonie uit de Lage Landen op de internationale kaart. Wij zijn hen hier uitermate dankbaar voor en hebben Harry Christophers en zijn zangers uitgenodigd om de mooiste bladzijden van William Byrd in confrontatie met magistraal werk van Arvo Pärt tot klinken te brengen. Oude en nieuwe klanken vinden elkaar in prachtige, sacrale teksten.

Een van de boegbeelden van eigen bodem is het Huelgas Ensemble. Wie Paul Van Nevel en zijn ensemble volgt, stond enkele jaren geleden waarschijnlijk even perplex als ikzelf bij het beluisteren van het *Requiem* en het *Salve Regina* van de franco-Vlaamse polyfonist Jean Richafort: monumentaal werk dat getuigt van het allerhoogste compositorische niveau dat in de 16de eeuw in de Lage Landen gangbaar was en dat we jammer genoeg vandaag zelden live kunnen beluisteren.

Daarna is het de beurt aan ons huisensemble Park Collegium, een jong collectief van zangers dat tijdens talrijke labo-sessies in het Huis van de Polyfonie experimenterend op zoek gaat naar de uitvoeringspraxis van muzikaal erfgoed. Tijdens de voorbije maanden stond de muziek van Nicolas Gombert in deze labo's centraal. Het klinkende

resultaat is, zoals steeds bij een *work in progress*, een moment-opname, die zal worden toegelicht door stafmedewerker van de Alamire Foundation en artistiek leider van dit project, Stratton Bull.

Veel van de laat-16de-eeuwse polyfone werken stonden model voor instrumentale composities. De in Amsterdam wonende Vlaming Mario Sarrechia brengt op een kopie van een ‘muselaar’ of een ‘Moeder en Kind’ virginaal, gebouwd naar verschillende orginelen van de Ruckers familie, een intiem recital waarbij polyfonie en klavier-virtuositeit hand in hand gaan.

We sluiten deze editie van *Passie van de Stemmen* af met muziek van Adriaan Willaert. Deze in Rumbeke geboren polyfonist deed zijn muziek zinderen tot ver buiten onze grenzen, tot in de San Marco Basiliek in Venetië toe. Cappella Pratensis, ensemble in residentie van het Huis van de Polyfonie, grasduint in zijn schitterend oeuvre. Hun wijze van uitvoeren leunt zo nauw aan bij hoe het vijfhonderd jaar geleden moet zijn geweest, dat wij ons geen betere festivalafsluiter kunnen dromen.

De Alamire Foundation verloor bij de aanvang van dit jaar zijn stichter-voorzitter Herman Vanden Berghe. Herman was de voorbije 25 jaar de stuwende kracht van de organisatie. In zijn geest zetten we ons project en zeker ook *Passie van de Stemmen* verder. Graag dank ik onze partners 30CC en de Abdij van Park van harte voor de bijzonder goede samenwerking. De steun van de KU Leuven, het Fonds Baillet-Latour, de stad Leuven en de Vlaamse Gemeenschap wordt eveneens uitermate gewaardeerd. En tot slot, dank aan alle medewerkers, inleiders, vrijwilligers, voor en achter de schermen, aan de musici, en aan u, ons dierbare publiek.

Van harte,

Bart Demuyt
Directeur Alamire Foundation
Curator *Passie van de Stemmen*

20/04

The Sixteen

Abdij van Vlierbeek, kerk – 20.30u
Concert

The Deer's Cry
William Byrd, Arvo Pärt

The Deer's Cry

Vier eeuwen scheiden William Byrd (1543-1623) en Arvo Pärt (1935-), maar hun muziek is perfect verzoenbaar in een concertprogramma. Beiden leden onder tegenkanting en vervolging, beiden zochten troost in hun sacrale muziek. Pärts muzikale taal spreekt in oude accenten, verweven met moderne tinten. Door zijn middeleeuwse toets past zijn werk verrassend goed bij oude muziek. De raakvlakken tussen Byrd en Pärt zullen in dit programma snel duidelijk worden.

Byrd was een vroom en praktiserend katholiek in een land waar het anglicaanse geloof hoogtij vierde. Hij leefde onder permanente religieuze vervolging. De muziekminnende Koningin Elizabeth I koesterde een voorliefde voor het katholicisme en verleende de dertiger Byrd en de bejaarde Thomas Tallis in 1575 de toelating om muziek te drukken. De bundel *Cantiones sacrae* zag kort nadien het licht. Van beide componisten werden telkens zeventien composities opgenomen. Een aantal van Byrds werken hieruit wordt vanavond uitgevoerd.

Byrd onthaalt de luisteraar in zijn motetten niet alleen op een variatie aan vocale combinaties maar ook op duidelijke hints naar zijn onwankelbaar katholiek geloof. Zo horen we in het *Ad Dominum cum tribularer* een dringende oproep tot gehoor: “Ik sprak hen van vrede maar zij schreeuwden om oorlog” (*Ego pacem loquebar et illi bellum conclamabant*).

Pärt leefde voor lange tijd in het door de Sovjets gecontroleerde Estland. Toen hij nog jong was, vond hij dat normaal: “... pas toen ik ouder werd, besefte ik wat het leven in de Sovjet-Unie betekende: alles was afgeschermd en verboden.” In 1979 verhuisde Pärt met zijn familie naar Berlijn. Rond die tijd begon hij te experimenteren met zijn *tintinnabulation*. Pärt legt uit hoe hij daartoe gekomen is: “Wanneer ik antwoorden zoek op levensvragen, vragen over mijn muziek, mijn werk, trek ik me terug, alleen in stilte. Zo ontdekte ik dat één mooi gespeelde noot kan volstaan. Die ene noot, een stil ritme of een moment van

stilte, troosten me. Ik werk met erg weinig elementen – een of twee stemmen. Ik bouw met de meest eenvoudige bouwstenen, zoals met de drieklank: drie noten die klinken als klokken, daarom noem ik het *tintinnabulation*.”

Het gebeurt vaker dat de componist de luisteraar uitdaagt met mathematische en cryptische hoogstandjes. Als muziek per definitie klank is, waarom de luisteraar dan uitsluiten? Het openingswerk van het concert, het achtstemmige motet *Diliges Dominum* van Byrd is meteen een uitstekend voorbeeld. Als je een opname van dit werk van achter naar voor zou afspelen, merk je dat je hetzelfde stuk hoort. De muziek is een perfecte palindroom, maar dat kan geen enkele luisteraar zomaar achterhalen. Waarom schrijft Byrd zoiets? Ten eerste, omdat hij het kon en hij allicht de uitdaging wilde aangaan. Ten tweede schreef hij deze kreeft-canon voor het genot van de acht zangers die gebruik maakten van Byrds oorspronkelijke notatie en die het op basis van vier melodische lijnen moesten zingen. Vier zangers zingen van voor naar achter, de vier andere van achter naar voor. Als belangrijkste en derde reden, wilde Byrd een internationaal statement maken. De *Cantiones sacrae* werden heel bewust gedrukt voor de export, met de bedoeling de Tudor-cultuur internationaal uit te dragen. Zowel Byrd als Tallis wilden zich met deze bundel laten opvallen.

In *Christe qui lux es et dies* is het compositorische spel duidelijk. Vijf stemmen zingen de vijf polyfone strofes en beginnen telkens met de gregoriaanse melodie die aan de basis ligt van deze hymne, te beginnen bij de bas. Elk statement wordt in een homofoon blok akkoorden weergegeven, telkens met enkele verrassende muzikale wendingen. In *Emendemus in melius* leunt Byrd aan bij zijn Italiaanse collega Alfonso Ferrabosco (1543-1588), die als componist – en spion – aan het Tudor hof resideerde. Nog ingenieuzer is het motet *Miserere mihi, Domine*. Hier goochelt Byrd met de gelijknamige gregoriaanse melodie en breidt aan het einde een tweestemmige canon van de basis-melodie, verweven met een hele nieuwe canon door twee extra stemmen. Gelukkig verdwijnt de complexiteit van de compositorische techniek achter het klinkende resultaat.

In het machtige *Ad Dominum cum tribularer* gaat de componist imitatief te werk, waarbij lange en duidelijke thematische lijnen in alle acht stemmen worden geïmiteerd, een compositietechniek die Byrd kende van zijn continentale collega's uit het midden van de 16de eeuw, zoals Nicolas Gombert en Clemens non Papa.

In *Laetentur coeli* komt Byrd tot volwassenheid en zijn Italiaanse en Engelse invloeden perfect vermengd. Het zet de toon voor het vervolg van Byrds carrière.

In het monumentale zesstemmige *Tribue, Domine* eert de componist zijn voorgangers Fayrfax, Taverner en Tallis. De lange tekst stamt uit het aan de heilige Augustinus toegeschreven *Confessiones*. Het motet lijkt op een antifoon waarin een beperkt aantal stemmen afwisselen met tutti. Byrd heeft deze vorm echter gemoderniseerd in een meer declamatorisch, expressief geheel, waarbij hij het thema, een hymne tot de Maagd Maria uit de pre-reformatorische antifonen, verandert in een hymne tot de Drie-eenheid. Vernieuwend is Byrd ook daar waar hij de Engelse stijl aanpast aan de Europese.

De drie composities van Arvo Pärt in dit programma dateren uit de periode 1997-2000 en getuigen van zijn herkenbare muzikale taal, waar hij oud en nieuw op een unieke wijze mengt: een plechtig declameren van woorden dat aanleunt bij de orthodoxe gezangen. In *The Deer's Cry* worden delen van een lorica, een gebed tot bescherming, getoonzet. De tekst wordt toegeschreven aan Saint Patrick (5de eeuw). Anders dan Byrd schreef Pärt meestal niet voor de liturgie, maar dat betekent niet dat zijn muziek minder sacraal is. *The Woman with the Alabaster Box* (1997), het meest dramatische van de drie, brengt de parabel uit het evangelie van Matteus (26:6-13). Het liturgische *Nunc dimittis* (2001) is opmerkelijk voor zijn loflied *Gloria Patri* dat bewerkt is in Pärts *tintinnabuli* stijl. Het is bij momenten kwetsbaar en sereen, zoals in “Want met eigen ogen heb ik de redding gezien” (*quia viderunt oculi mei salutare tuum*) maar barst dan weer uit in uitzinnige vreugde op “een licht dat volkeren openbaring brengt” (*lumen ad revelationem gentium*).

Naar Harry Christophers en John Milsom
(*The Choral Pilgrimage*, 2016)

20/04

Abdij van Vlierbeek, kerk
20.30u

Concertinleiding door Prof. David Burn, Abtskwartier (19.30u)

The Sixteen

Harry Christophers artistieke leiding

Julie Cooper superius

Sally Dunkley superius

Katy Hill superius

Kirsty Hopkins superius

Alexandra Kidgell superius

Emilia Morton superius

Ian Aitkenhead altus

Daniel Collins altus

Edward McMullan altus

Kim Porter altus

Simon Berridge tenor

Jeremy Budd tenor

Steven Harrold tenor

George Pooley tenor

Eamonn Dougan bassus

Tim Jones bassus

Rob Macdonald bassus

Stuart Young bassus

Het ensemble The Sixteen, bestaande uit een vocale kern en een instrumentaal collectief, is reeds dertig jaar actief – een periode waarin het zeer snel erkenning verwierf om zijn totale toewijding aan de muziek, het klinkende materiaal zelf. Vooral het gebruik van een historisch instrumentarium en de frisse interpretaties van een zeer breed repertoire – dat zowel meesterwerken uit de renaissance, de barok, het classicisme als de 20ste eeuw behelst – worden daarbij geroemd. Constanten binnen de carrière van het ensemble zijn enerzijds de kwaliteit van de uitvoeringen en anderzijds de passie van de stichter van The Sixteen, Harry Christophers. Onder zijn leiding bouwde het ensemble een solide reputatie op, realiseerde het een indrukwekkende discografie en stichtte het zelfs zijn eigen platenlabel.

Als oprichter en dirigent van The Sixteen verwierf **Harry Christophers** internationale bekendheid. Hij trad met het koor en orkest van The Sixteen op in Europa, Amerika en het Verre Oosten. Sinds 2000 maakt de jaarlijkse *Choral Pilgrimage* van het ensemble langs de grote Engelse kathedraal van York tot Canterbury vast deel uit van het artistieke parcours. *The Deer's Cry* met muziek van Byrd en Tallis in combinatie met Arvo Pärt was het thema van de jaarlijkse *Choral Pilgrimage 2016*. Harry Christophers wordt geregeld uitgenodigd als gastdirigent door onder meer het BBC Philharmonic Orchestra, de Academy of St. Martin in the Fields, het San Francisco Symphony en het Hallé Orchestra. Ook als dirigent van operaproducties wordt hij steeds meer gevraagd. In 2008 werd Harry Christophers artistiek directeur van de Boston Handel and Haydn Society en ontving hij een eredoctoraat aan de universiteit van Leicester.

thesixteen.com

The Deer's Cry

Diliges Dominum

William Byrd (ca. 1540-1623)

Christe qui lux es et dies

William Byrd

The Deer's Cry

Arvo Pärt (1935-)

Emendemus in melius

William Byrd

The Woman with the Alabaster Box

Arvo Pärt

Miserere mihi, Domine

William Byrd

Ad Dominum cum tribularer

William Byrd

Nunc dimittis

Arvo Pärt

Laetentur coeli

William Byrd

Tribue, Domine

William Byrd

Diliges Dominum

Diliges Dominum Deum tuum
ex toto corde tuo
et in tota anima tua
et in tota mente tua;
diliges proximum tuum sicut te ipsum.

Christe qui lux es et dies

Christe qui lux es et dies,
noctis tenebras detegis,
lucisque lumen crederis,
lumen beatum praedicans.

Precamur, sancte Domine,
defende nos in hac nocte,
sit nobis in te requies,
quietam noctem tribue.

Ne gravis somnus irruat,
nec hostis nos surripiat,
nec caro illi consentiens
nos tibi reos statuat.

Oculi somnum capiant,
cor ad te semper vigilet,
dextera tua protegat
famulos qui te diligunt.

Defensor noster aspice,
insidiantes reprime;
guberna tuos famulos,
quos sanguine mercatus es.

Memento nostri, Domine,
in gravi isto corpore;
qui es defensor animae,
adesto nobis Domine.
Deo Patri sit gloria,
eiusque soli Filio,
cum Spiritu Paraclito,
et nunc et in perpetuum. Amen.

The Deer's Cry

Christ with me, Christ before me,
Christ behind me,
Christ in me, Christ beneath me,

De Heer uw God zult u liefhebben
van ganser harte
met heel uw ziel
met heel uw geest;
uw naaste zult u liefhebben als uzelf.

Christus die het licht zijt en de dag,
de duisternis van de nacht verdrijft Gij,
en licht van het licht wordt Gij genoemd,
voorspeller van een zalig licht.

Wij bidden tot U, heilige Heer,
verdedig ons in deze nacht,
laten we rust vinden in U,
geef ons een rustige nacht.

Moge geen boze droom ons overvallen,
laat de vijand ons niet overheersen,
laat ons niet terecht staan voor U
wanneer ons vlees zich aan hem overgeeft.

Onze ogen worden door slaap overmand,
maar laat ons hart altijd bij U waken,
Uw rechterhand bescherm ons,
wij, dienaars die U beminnen.

Bewaak ons en bescherm ons,
verdrijf wie ons belagen;
heers over Uw dienaren,
die U verlost hebt met uw bloed.

Gedenk ons, Heer,
gevangen in dit lamme lijf;
wapen onze ziel,
sta ons bij, O Heer.
Eer aan God de Vader,
en aan zijn eniggeboren Zoon,
eer aan de Heilige Geest,
nu en in eeuwigheid. Amen.

God is met mij, God is voor mij
en achter mij,
God is in mij, God is onder mij

Christ above me,
Christ on my right, Christ on my left,
Christ when I lie down,
Christ when I sit down,
Christ in me, Christ when I arise,
Christ in the heart of
every man who thinks of me,
Christ in the mouth of
everyone who speaks of me,
Christ in every eye that sees me,
Christ in every ear that hears me,
Christ with me.
(Saint Patrick (372-466))

Emendemus in melius

Emendemus in melius,
quae ignoranter peccavimus:
ne subito
praeoccupati die mortis,
quaeramus spatium,
poenitentiae,
et invenire non possimus.
Attende, Domine, et miserere:
quia peccavimus tibi.

Adiuva nos, Deus salutaris noster,
et propter honorem nominis tui,
libera nos.

The Woman with the Alabaster Box

Now when Jesus was in Bethany, in the house of
Simon the leper,
there came unto him a woman having an alabaster
box of very precious ointment,
and poured it on his head, as he sat at meat.
But when his disciples saw it, they had indignation,
saying, to what purpose is this waste?
For this ointment might have been sold for much,
and given to the poor.
When Jesus understood it, he said unto them:
Why trouble ye the woman?
For she hath wrought a good work upon me,
for ye have the poor always with you; but me ye
have not always.
For in that she hath poured this ointment on my
body, she did it for my burial.

en boven mij,
God is aan mijn rechterzij
en God is aan mijn linker,
God wanneer ik liggen ga,
God wanneer ik zit, God is in mij,
God wanneer ik 's ochtends opsta,
God in ieder hart dat aan mij denkt,
God in iedere mond die
over mij spreekt,
God in elk oog dat mij ziet,
God in elk oor dat mij hoort,
God is met mij.
(De heilige Patrick (372-466))

Laat ons weer goedmaken,
al de zonden die wij begingen
in onwetendheid:
want verdwaasd zouden wij plots
op onze stervensdag naar tijd
moeten zoeken voor onze boete
en tijd zou er niet zijn.
Waak over ons, Heer, en vergeef ons:
want wij hebben tegen U gezondigd.

Sta ons bij, Heer, onze Heiland,
bevrijd ons ter ere van Uw naam.

Toen Jezus in Betanië was, in het huis van Simon
de melaatse,
kwam een vrouw naar Hem toe met een albasten
doosje kostbare balsem,
en goot dat over zijn hoofd, terwijl Hij aan tafel
was. Toen zijn leerlingen dat zagen, zeiden ze ver-
ontwaardigd: "Waar is die verspilling goed voor?
Want dat had voor veel geld verkocht en aan de
armen gegeven kunnen worden."
Jezus merkte het en zei: "Wat maken jullie het die
vrouw lastig?
Ze heeft namelijk een goed werk gedaan aan Mij.
Want de armen heb je altijd bij je, maar Mij hebben
jullie niet altijd.
Want toen ze die balsem over mijn lichaam goot,
deed ze dat met het oog op mijn begrafenis.

Verily I say unto you, wheresoever this gospel shall be preached in the whole world, there shall also this, that this woman hath done, be told for a memorial of her.

(Matteus 26:6-13)

Miserere mihi, Domine

Miserere mihi, Domine,
et exaudi orationem meam.

Ad Dominum cum tribularer

Ad Dominum cum tribularer clamavi,
et exaudivit me.

Domine, libera animam meam a labio mendacii et a lingua dolosa.

Quid detur tibi

aut quid apponatur tibi,

ad linguam dolosam?

Sagittae potentis acutae

cum carbonibus desolatoriis.

Heu mihi, quia incolatus meus

prolongatus est;

habitavi cum habitantibus Cedar,

multum incola fuit anima mea.

Cum his qui oderunt pacem,

eram pacificus;

ego pacem loquebar,

et illi bellum conclamabant.

Nunc dimittis

Nunc dimittis servum tuum, Domine,
secundum verbum tuum in pace.

Quia viderunt oculi mei salutare tuum,
quod parasti

ante faciem omnium populorum.

Lumen ad revelationem gentium,

et gloriam plebis tuae Israel.

Gloria Patri et Filio

et Spiritui Sancto.

Sicut erat in principio

et nunc et semper

et in saecula saeculorum. Amen.

Ik verzeker jullie, waar ook ter wereld deze goede boodschap verkondigd wordt, daar zal ook ter herinnering aan haar verteld worden wat zij gedaan heeft."

(Matteüs, 26:6-13, Willibrordvertaling 1995)

Heb mededogen, Heer,
en aanhoor mijn gebed.

Bij de heer klaag ik mijn nood,
hij zal mij zeker verhoren.
Verlos mij, Heer, van lippen die liegen,
van de tong die mij verraadt.
Wat zal Hij jou aandoen,
wat krijg je over je hoofd,
jij, tong die mij verraadt?
Spitse pijlen van een machtig schutter
voorzien van verwoestende kolen.
Helaas, mijn verblijf
is verlengd;
ik leefde met de mensen in Kedar.
veel te lang heb ik daar moeten leven.
Ik pleitte voor vrede
bij mensen die vrede haten;
ik sprak hen van vrede
en zij schreeuwden om oorlog.

Nu laat Gij, Heer, Uw dienaar gaan
in vrede naar Uw woord.
Want mijn ogen hebben Uw heil gezien,
dat Gij bereid hebt
voor het oog van alle volkeren.
Licht tot openbaring voor alle volkeren
en roem voor Uw volk Israël.
Eer aan de Vader en de Zoon
en de Heilige Geest.
Zoals het was in het begin
en nu en altijd en tot in de eeuwen der eeuwen.
Amen.

Laetentur coeli

Laetentur coeli et exultet terra.
lubilate montes laudem,
quia Dominus noster veniet,
et pauperum suorum miserebitur.
Orietur in diebus tuis iustitia,
et abundantia pacis;
et pauperum suorum miserebitur.

Tribue, Domine

Tribue, Domine,
ut donec in hoc fragili corpore positus sum,
laudet te cor meum, laudet te lingua mea,
et omnia ossa mea dicant:
Domine, quis similis tui?
Tu es Deus omnipotens,
quem trinum in personis
et unum in substantia deitatis colimus et
adoramus:
Patrem ingenitum,
Filium de Patre unigenitum,
Spiritus Sanctum de utroque procedentem
et in utroque permanentem,
sanctam et individuum Trinitatem,
unum Deum omnipotentem.

Te deprecor, supplico et rogo,
auge fidem, auge spem,
auge caritatem:
fac nos per ipsam gratiam tuam
semper in fide stabiles et in opere efficaces,
ut per fidem rectam
et condigna fidei opera
ad vitam, te miserante,
perveniamus aeternam.

Gloria Patri, qui creavit nos,
gloria Filio, qui redemit nos,
gloria Spiritui Sancto, qui sanctificavit nos:
gloria summae et individuae Trinitati,
cuius opera inseparabilia sunt,
cuius imperium sine fine manet.
Te decet laus, te decet hymnus,
tibi debetur omnis honor,
tibi benedictio et claritas,
tibi gratiarum actio,
tibi honor, virtus et fortitudo, Deo nostro,
in saecula saeculorum. Amen.

Laat de hemel zich verheugen, laat de aarde
jubelen. Heuvelen zingt uit uw lof
want onze Heer zal komen,
en Hij zal zich erbarmen over zijn armoedigen. In
uw dagen zal de rechtvaardigheid duidelijk worden
en zal er overvloed van vrede zijn en Hij zal zich
erbarmen over zijn armoedigen.

Maak toch, Heer,
dat ik, totdat ik met dit frêle lijf word neergelegd,
met heel mijn hart U loven mag, met heel mijn taal
U prijzen mag en laat al mijn botten spreken: "Heer,
wie is Uw gelijke?"
U bent de almachtige God
U vereren en aanbidden wij:
drievuldig in getal,
één goddelijk wezen
ongeboren Vader,
eniggeboren Zoon van de Vader
Heilige Geest die voortkomt uit Hen beiden
en in Hen beiden leeft,
de heilige en ondeelbare Drievuldigheid,
enige, almachtige God.

U aanbid ik, smee en vraag ik,
versterk mijn geloof, versterk mijn hoop,
versterk mijn genegenheid:
verleen ons door uw heerlijkheid
standvastigheid in ons geloof en doeltreffendheid in
onze werken,
zodat wij dankzij het juiste geloof en de werken die
dat geloof waardig zijn mogen komen tot het eeu-
wige leven, met uw mededogen.

Eer aan God die ons geschapen heeft,
eer aan de Zoon die ons verlost heeft,
eer aan de Heilige Geest die ons geheiligd heeft,
eer aan de opperste en ondeelbare Drie-eenheid,
wier werken ondeelbaar zijn,
wiens rijk geen einde kent.
Lof komt u toe, Uw lof zingen wij,
alle eer zijn wij u verschuldigd,
zegening en verkondiging,
eerbewijzen, ontzag, deugd en standvastigheid,
onze Heer,
tot in de eeuwen der eeuwen. Amen.

22/04

Huelgas Ensemble

Abdij van Park, kerk – 20.30u
Concert

Jean Richafort
Requiem en motetten

Jean Richafort

Hoewel Jean Richafort (ca. 1480-ca. 1547) oeuvre voor veel musicologen in de 20ste eeuw een blinde vlek is gebleven, getuigen tijdgenoten van de bovennatuurlijke kracht die uitging van zijn muziek. Allan W. Atlas schrijft in zijn *Renaissance Music* (New York, 1998) een beetje laatsdunkend dat Richafort een grijze figuur is geweest in een naamloze generatie. Deze beoordeling was enkel gebaseerd op wat men in moderne partituren kan zien en niet op wat de componist esthetisch voor ogen had. In schril contrast hiermee staan de vele aanwijzingen uit Richafort's tijd die wijzen op een hoge waardering, de populariteit die hij genoot – bij de elite – en een onmiskenbaar meesterschap in de omgang met de polyfone geheimen van ruimte en tijd.

De composities van Richafort zijn opgetekend in meer dan tweehonderd Europese manuscripten. Wij vinden werk van hem in luxueuze handschriften, zoals die van Petrus Alamire, waaruit het *Salve Regina* komt dat vanavond uitgevoerd wordt, maar ook in handschriften voor dagelijks gebruik. Zijn muziktaal moet wonderwel gepast hebben bij de auditieve, onzichtbare belevingspatronen van de 16de-eeuwse zanger en luisteraar. Collega's-componisten, zoals Giovanni Merlo, Vincenzo Galilei, theoretici waaronder Henricus Glareanus, hoogwaardigheidsbekleders zoals paus Leo X en de Parijse muziekdruckers Le Roy & Ballard prijzen het contrapunt van Richafort de hemel in.

Naast het *Salve Regina* hoort u vanavond het motet *Sufficiebat nobis paupertas*, een compositie waarin Richafort zijn meesterschap over ruimte en tijd aantoot. De bovenstem citeert de tenorpartij van het chanson *Mon souvenir me fait mourir* van Hayne van Ghizegem. Deze cantus firmus beweegt zich zeer langzaam, als het ware in een ander tijdsgebied dan de drie andere stemmen. In de drie virtuoos contrapunterende onderstemmen is de tijdservaring veel aardser en verloopt de polyfonie in vergelijking met de bovenstem in een apocalyptische versnelling. De drie

onderstemmen bewegen zich bovendien in eenzelfde tessituur en vormen zo een eenheid tegenover de etherische bovenstem. Zo creëert Richafort simultaan twee tijdservaringen die zich bovendien afspelen in twee verschillende ruimtes.

Het hoogtepunt van Richafort's kunst is zijn zesstemmig *Requiem*. Deze dodenmis is gebouwd rond twee cantus firmi. De eerste, het gregoriaanse citaat *Circumdederunt me*, een antifoon uit het dodenofficie, komt in alle delen voor. De hele mis door zingen twee tenorpartijen deze gregoriaanse melodie in canon. In de majestueus uitgebouwde Graduale- en Offertoriumdelen gebruikt Richafort in dezelfde tenorpartijen bovendien nog een tweede citaat, het fragment *C'est douleur sans pareille* uit het chanson *Faulte d'argent* van Josquin des Prez. In navolging van Jeroen Bosch bereikt Richafort een haast visuele schildering van een zielstoestand waarbij het meditatieve aspect onafscheidelijk is van de metafysische, melancholische elementen van de polyfonie.

Rondom deze twee cantus firmi bouwt Richafort een contrapunt op met langzame, tijdloze melodielijnen die een speciale lichtinval tonen door spaarzame ritmische impulsen en een meditatief gebruik van dwarsstanden. Deze sacrale polyfonie bevat onderliggende, onzichtbare profane aspecten die door Richafort meesterlijk als een metafysische melancholie, hét kenmerk van zijn tijd, werden aangebracht.

Het concert begint met een amuse-bouche, het *Sanctus* uit de dodenmis van Simon de Bonnefond, een polyfonist die als zovele anderen onterecht onder de radar is gebleven en slechts zelden voorkomt in een concertprogramma.

Paul Van Nevel

22/04

Abdij van Park, kerk

Concertinleiding door Prof. Ignace Bossuyt, Huis van de Polyfonie (19.30u)

Huelgas Ensemble

Paul Van Nevel artistieke leiding

Axelle Bernage superius

Helen Cassano superius

Witte Maria Weber altus

Olivier Coiffet tenor

Paul Bentley-Angell tenor

Adriaan De Koster tenor

Tom Phillips tenor

Bernd Oliver Froehlich tenor

Matthew Vine tenor

Romain Bockler bassus

Frederik Sjollem bassus

Guillaume Olry bassus

Tim Scott Whiteley bassus

Huelgas Ensemble werd in 1970 opgericht door Paul Van Nevel. Dit vocaal ensemble is uitgegroeid tot een begrip in de internationale muziekwereld. Vanuit een focus op de middeleeuwse en renaissancistische polyfonie weet het ensemble steeds weer te verblijven met zijn originele programmering, historisch geïnspireerde en vanuit de bronnen gestuurde interpretaties, een opmerkelijke vocale zuiverheid, technische virtuositeit en spontane levendigheid.

Paul Van Nevel richtte in 1970 het Huelgas Ensemble op, dat internationale faam verwierf met zijn uitvoeringen van muziek uit de middeleeuwen en de renaissance met een accent op de Vlaamse polyfonie en onontgonnen repertoire. Van Nevel benadert de muziek vanuit de originele bronnen en trekt jaarlijks een aantal maanden uit om in Europese bibliotheken oude muziek te bestuderen en te transcriberen. Met zijn interpretaties betracht hij een accurate weergave van de tijdsgeest van het repertoire, en dat vanuit de kennis van aspecten als historische uitspraak, voordrachtattitudes, tijdservaring en tempo, en geïmproviseerd contrapunt. Paul Van Nevel is ook actief als gastdirigent, docent en auteur. Voor zijn rijkgevulde carrière werd hij al meermaals gelauwerd.

www.huelgasensemble.be

Jean Richafort, Requiem en motetten

Sanctus uit de *Missa pro mortuis cum quinque vocibus*
(Parijs, 1556)

Simon de Bonnefond (floruit ca. 1550)

Salve Regina à 5

Jean Richafort (ca. 1480-ca. 1547)

Sufficiebat nobis paupertas à 4

Jean Richafort

Requiem in memoriam Josquin des Prez

Jean Richafort

Introitus

Requiem aeternam

Kyrie

Graduale

Si ambulem

Offertorium

Domine Jesu Christe

Sanctus

Agnus Dei

Communio

Lux aeterna

Sanctus

Sanctus, sanctus, sanctus,
Dominus Deus Sabaoth!
Pleni sunt caeli et terra
gloria tua.
Hosanna in excelsis.
Benedictus qui venit
in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

Heilig, heilig, heilig
De Heer, de God der hemelse machten!
Vol zijn hemel en aarde
van uw heerlijkheid.
Hosanna in den hoge.
Gezegend Hij die komt
in de Naam des Heren.
Hosanna in den hoge.

Salve Regina

Salve Regina
vita, dulcedo
et spes nostra, salve.
Ad te suspiramus,
gementes et flentes
in hac lacrimarum valle.
Ed Jesum, benedictum
fructum ventris tui.
O clemens,
o dulcis virgo Maria.

Gegroet, koningin
ons leven, onze zoetheid,
en onze hoop, gegroet.
Tot u verzuchten wij,
klagend en wenend
in dit dal van tranen.
En Jezus de gezegende
vrucht van uw schoot.
O milde,
o zoete maagd Maria.

Sufficiebat nobis paupertas

Sufficiebat nobis paupertas nostra
ut divitiae computarentur:
nunquam fuisset pecunia ipsa
pro qua misisti filium nostrum,
baculum senectutis nostrae.

Aan armoede hadden wij genoeg
om onze rijkdom te berekenen:
geen grotere beloning dan dat U ons
onze zoon hebt gezonden,
wandelstok op mijn oude dag.

Heu me, fili mi,
ut quid te misimus
peregrinari lumen
oculorum nostrorum,
baculum senectutis nostrae.

Ach, mijn zoon,
wee mij omdat wij jou
in den vreemde hebben gestuurd,
licht van onze ogen,
wandelstok op mijn oude dag.

Requiem

Introïtus

Requiem aeternam dona eis, Domine.
Et lux perpetua luceat eis.
Te decet hymnus, Deus, in Sion,
Et tibi reddetur votum in Jerusalem
Exaudi orationem meam
ad te omnis caro veniet.

Heer, geef hen de eeuwige rust.
En het eeuwige licht verlichte hen.
U komt een lofzang toe, o God, in Sion,
U moet een dankoffer gebracht worden in
Jerusalem. Verhoor mijn gebed,
tot U komt alle vlees.

Kyrie eleison

Kyrie eleison,
Christe eleison,
Kyrie eleison.

Heer, ontferm U over ons,
Christus, ontferm U over ons,
Heer, ontferm U over ons.

Graduale

Si ambulem in medio umbrae mortis
non timebo mala quoniam tu
mecum es, Domine.
Virga tua et baculus tuus
ipsa me consolata sunt.

Zelfs als ik wandel onder de schaduw van de dood
zal ik geen kwaad vrezen,
want Gij zijt met mij, Heer.
Uw roede en Uw staf,
zij hebben mij getroost.

Tenor 1 & 2:

Circumdederunt me gemitus mortis
Dolores inferni, circumdederunt me.

Het gekerm van de dood en de pijnen
van de onderwereld hebben mij ingesloten.

Offertorium

Domine, Jesu Christe, Rex gloriae,
libera animas omnium fidelium defunctorum
de poenis inferni et de profundo lacu:
libera eas de ore leonis
ne absorbeat eas Tartarus,
ne cadant in obscura tenebrarum loca:
sed signifer sanctus Michael
representet eas in lucem sanctam,
quam olim Abrahae promisisti
et semini eius.

Heer Jesus Christus, Koning van de heerlijkheid,
verlos de zielen van alle overledenen van de hel-
lestraffen en uit de diepe put:
bevrijd hen uit de muil van de leeuw,
laat de afgrond hen niet verslinden,
laat hen niet neerstorten in duisternis:
maar uw banierdrager, de Heilige Michaël, moge
hen binnenleiden in het heilige licht, dat Gij eertijds
beloofd hebt aan Abraham
en zijn afstammelingen.

Hostias et preces tibi,
Domine offerimus
tu suscipe pro animabus illis,
quarum hodie
memoriam facimus.
Fac eas, Domine, de morte transire ad vitam:
quam olim Abrahae promisisti
et semini eius.

Wij dragen U, o Heer,
offers en lofgebeden op;
neem ze aan voor die zielen,
die wij heden
gedenken.
doe hen, o Heer, overgaan van de dood naar naar
het leven: zoals Gij eertijds beloofd hebt aan
Abraham en zijn afstammelingen.

Tenor 1 & 2:

Circumdederunt me gemitus mortis
Dolores inferni, circumdederunt me.

Het gekerm van de dood en de pijnen
van de onderwereld hebben mij ingesloten.

Sanctus

Sanctus, sanctus sanctus
Dominus, Deus sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis
Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

Tenor 1 & 2:

Circumdede runt me gemitus mortis,
dolores inferni, circumdede runt me.

Agnus Dei

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem.

Tenor 1 & 2:

Circumdede runt me gemitus mortis,
dolores inferni, circumdede runt me.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem.

Tenor 1 & 2:

Circumdede runt me gemitus mortis,
dolores inferni, circumdede runt me.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem sempiternam.

Tenor 1 & 2:

Circumdede runt me gemitus mortis,
dolores inferni, circumdede runt me.

Communio Lux aeterna

Lux aeterna luceat eis, Domine,
cum sanctis tuis in aeternum, quia pius es.
Requiem aeternam dona eis, Domine;
et lux perpetua luceat eis.
Cum sanctis tuis in aeternum,
quia pius es.

Tenor 1 & 2:

Circumdede runt me gemitus mortis,
dolores inferni, circumdede runt me.

Heilig, heilig, heilig
de Heer, de God der hemelse machten,
vol zijn hemel en aarde van uw heerlijkheid.
Hosanna in den hoge.
Gezegend Hij die komt in de naam van de Heer.
Hosanna in den hoge.

Het gekerm van de dood en de pijnen
van de onderwereld hebben mij ingesloten.

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
geef hen rust.

Het gekerm van de dood en de pijnen
van de onderwereld hebben mij ingesloten.

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
geef hen rust.

Het gekerm van de dood en de pijnen
van de onderwereld hebben mij ingesloten.

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
geef hen eeuwige rust.

Het gekerm van de dood en de pijnen
van de onderwereld hebben mij ingesloten.

Het eeuwige licht verlichte hen, Heer,
bij Uw heiligen in eeuwigheid, omdat Gij goed zijt.
Geef hun de eeuwige rust, Heer,
en het eeuwige licht verlichte hen.
Bij Uw heiligen in eeuwigheid,
omdat Gij goed zijt.

Het gekerm van de dood en de pijnen
van de onderwereld hebben mij ingesloten.

23/04

Park Collegium

Abdij van Park, kerk – 15u
Lecture-performance met Stratton Bull

Nicolas Gombert

Nicolas Gombert

Samen met Adriaan Willaert, Jacobus Clemens non Papa en Thomas Crecquillon behoort Nicolas Gombert (ca. 1495-ca. 1560) tot de zogeheten post-Josquin-generatie. Gombert, die bij Josquin des Prez zou gestudeerd hebben, werkt diens doorgedreven imitatietechniek verder uit. Josquin was zowat de Beethoven van de 16de eeuw en latere componisten dienden rekening te houden met zijn erfenis en reputatie. Hierdoor komen Gombert en tijdgenoten soms in de schaduw van Josquin te staan, terwijl ze in hun tijd furore maakten in Europa. De ruime verspreiding van hun muziek in druk en de veelvuldige, latere bewerkingen van hun composities getuigen hiervan. Gomberts generatie bracht een nieuwe muzikale taal die snel tot een pan-Europese stijl uitgroeide en uiteindelijk de blauwdruk werd voor wat later de *prima prattica* werd genoemd. Zo heeft Monteverdi Gomberts motet *In illo tempore* gebruikt als basis voor zijn mis ‘in oude stijl’, uitgegeven in 1610 samen met de *Mariavespers*.

Aan de hand van facsimiles van originele muziekdrukken, heeft het Park Collegium zich verdiept in het rijke en uitgebreide repertoire van Nicolas Gombert met de bedoeling diens muzikale taal beter te leren kennen. Het vorige project van Park Collegium vormde hiertoe de ideale voorbereiding: gedurende een aantal maanden zong het ensemble uit de facsimile van het prachtig verluchte Mechels Koorboek, een handschrift uit het atelier van kalligraaf Petrus Alamire, waarin zes missen zijn opgenomen van een andere vertegenwoordiger van de Josquin-generatie, Pierre de La Rue.

Door het experimenteren met uitvoeringswijzen, probeert het ensemble de muziek beter tot haar recht te laten komen. Samen zoeken de zangers antwoorden op vragen als: “Wat is er zo eigen aan deze muziek en waardoor was ze zo geliefd in haar tijd?”

De overstap van Pierre de La Rue naar Nicolas Gombert bracht niet alleen een stilistische overgang met zich, maar ook een overstap van handgeschreven naar gedrukte muziek. Gomberts composities zijn meestal gedrukt in afzonderlijke stemboeken (elke stem heeft zijn eigen boekje), waardoor ook de fysieke opstelling van de zangers heel anders is dan bij het koorboek: alle zangers zingen hier vanuit dezelfde grote partituur. Er werd ook geëxperimenteerd met tempo en uitspraak om tot de essentie van Gomberts nieuwe stijl te komen.

Naast deze stijloefening stond ook de *straight from the source*-ervaring voorop. Er werd geen enkele toegeving gedaan naar de moderne uitvoerder: geen aangepaste tekstplaatsing, geen toevoeging van kruisen en mollen, geen repetitiecijfers in de partituur. De hedendaagse zangers kwamen in de schoenen van hun 16de-eeuwse collega's te staan, weliswaar zonder hun jarenlange en dagelijkse training. Het Park Collegium verplaatste zich in de situatie van de zangers van toen en kwam een stukje dichterbij hun leefwereld en hopelijk hierdoor ook dichterbij de muziek zelf.

Het resultaat van dit werk is een momentopname in een langer traject. Waar dit proces uiteindelijk naartoe leidt, is nog niet duidelijk, al bestaat de ultieme doelstelling in een grondigere kennis en dus betere uitvoering van Gomberts muziek.

Stratton Bull

23/04

Abdij van Park, kerk
15u

In het kader van de Erfgoeddag 2017.

Park Collegium

Stratton Bull artistieke leiding
Govaart Haché superius
Patrizia Hardt superius
Korneel Van Neste contratenor
Adriaan De Koster tenor
Michiel Haspeslagh tenor
Pieter Stas bassus
Tom Van Bogaert bassus

Park Collegium is het huisensemble van de Alamire Foundation en resideert in het Huis van de Polyfonie, het valorisatiecentrum van de Foundation in de Parkabdij. Het ensemble stelt zich tot doel de polyfonie van de 15de en 16de eeuw te verkennen vanuit de historische bronnen. De samenstelling van het ensemble wisselt en er worden kansen gegeven aan jonge zangers. Op die manier wil dit project een rol spelen in de uitvoerderswereld van polyfonie. In de geest van de missie van het Huis van de Polyfonie stelt Park Collegium zichzelf vooral vragen rond uitvoeringspraktijk. Tijdens de voorbije jaren heeft het ensemble gewerkt aan thema's zoals tempo, tekstplaatsing, *musica ficta*, repetitietechnieken bij het gebruik van historische partituren en de invloed van taal en uitspraak op het muzikale resultaat. Zo wordt Park Collegium een levend laboratorium waar praktijk en onderzoek elkaar ontmoeten. Het ensemble wordt voor dit project geleid door Stratton Bull in samenwerking met Pieter Stas.

Stratton Bull studeerde zang aan het Royal Conservatory in zijn geboortestad Toronto en later aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Hij trad op met toonaangevende ensembles in Europa en Noord-Amerika en zingt sinds 1988 bij Cappella Pratensis. Sinds 2004 is hij artistiek leider van het ensemble. Zijn interesse gaat in het bijzonder uit naar de vertolking van 15de- en 16de-eeuwse polyfonie uit oude notatie en hij geeft hierover regelmatig workshops en masterclasses. Als stafmedewerker bij de Alamire Foundation werkt hij nauw samen met verschillende musicologen aan projecten die gerelateerd zijn aan de polyfonie van de renaissance.

Nicolas Gombert

Lecture-performance met Stratton Bull

en de zangers van Park Collegium.

Het programma is samengesteld uit volgende werken:

Missa *Je suis desheritée*

(uitg. Nicolas de Chemin, Parijs 1557)

Magnificat

(Madrid MS, midden 16de eeuw)

Chansons

(uitg. Attaignant, Parijs 1536; Susato, Antwerpen, 1543)

Motetten à 4

(uitg. Scotto, Venetië, 1539)

27/04

Mario Sarrechia

Huis van de Polyfonie – 20.30u
Concert

Ruckers me fecit Antverpiae

Ruckers me fecit Antverpiae

Drie generaties Ruckers domineerden vanaf het einde van de 16de eeuw de Europese klavecimbelbouw. Hun faam en invloed zou nog lang doorwerken, zelfs buiten Europa. Deze oorspronkelijk uit Duitsland geëmigreerde familie kwam via Mechelen naar Antwerpen. Daar vervoegde in 1579 ene Hans Ruckers de Sint-Lucasgilde. Na Hans' dood in 1599 groeide zijn familie uit tot internationaal bekende klavecimbelbouwers. Zijn beide zoons, Johannes (1578-1642) en Andreas (1579-ca. 1652) zetten het werk van hun vader voort in hetzelfde atelier, samen met neef Johannes Couchet (ca. 1607-1655). Van Andreas' zeven kinderen werd Andreas Jr. (of II) ook klavecimbelbouwer. De productie van de Ruckers-Couchet-familie was immens, helaas zijn er slechts een honderdtal instrumenten intact bewaard.

Het instrument waarop Mario Sarrechia vanavond speelt is een zogenaamd 'Moeder en Kind' virginaal, gebouwd door Jef Van Boven, die zich baseerde op meerdere originelen van Andreas Ruckers. Het virginaal is de vroegste en eenvoudigste vorm van het klavecimbel, waarbij de snaren haaks op de toetsen liggen. Het 'Moeder en Kind' virginaal heeft een eigenaardige constructie: een klein virginaaltje 'het kind' bevindt zich in een groot virginaal, de 'moeder'. Het kleine instrument is een octaaf hoger gestemd dan het grote. In de basispositie kunnen de instrumenten afzonderlijk bespeeld worden. Maar het 'kind' kan ook bovenop het grote instrument worden geplaatst, zodat één speler beide klavieren kan laten klinken, die dan automatisch gekoppeld zijn.

Op het repertoire vanavond staat werk van bekende klavier-virtuozen uit de 16de en het begin van de 17de eeuw, alsook anonieme werken uit de Lage Landen. U hoort vooral intabulaties of bewerkingen van bekende en bestaande liederen voor luit, klavier- of andere snaarinstrumenten.

Antonio de Cabezón (ca. 1510-Madrid, 1566) was een Spaanse klavierspeler en componist. Hij werd als kind blind maar ontwikkelde zich tot een van de belangrijkste Spaanse musici. Isabella, vrouw van keizer Karel V, nam hem in 1526 in dienst als organist. Hij zou de rest van zijn leven tewerkgesteld blijven bij de Spaanse koninklijke familie. Antonio's zoon Hernando, zelf ook componist-organist, publiceerde postuum een bundel met de meeste composities van zijn vader onder de titel *Obras de música para tecla, arpa y vihuela*.

Het *Fitzwilliam Virginal Book* is een verzamelbundel klaviermuziek die vermoedelijk tussen 1609 en 1618 werd gecompileerd door Francis Tregian tijdens zijn jaren in de gevangenis. Als katholiek had hij geweigerd aan de anglicaanse eredienst deel te nemen. Francis' verzameling bestaat uit belangrijk en bijzonder afwisselend, voornamelijk Brits klavierrepertoire van o.m. William Byrd, John Bull, Peter Philips en Orlando Gibbons. De bundel werd pas in 1899 gepubliceerd en genoemd naar zijn bewaarplaats, het Fitzwilliam Museum in Cambridge. Uit het boek wordt vanavond werk gespeeld van twee Engelse klaviervirtuozen die beiden hun land ontvluchtten, langere tijd in Antwerpen verbleven en tijdelijk werkzaam waren aan het Brusselse hof van de aartshertogen Albrecht en Isabella: John Bull (ca. 1562-1628) en Peter Philips (ca. 1562-1628).

Zoals vele andere Britse collega's, componeerde Bull talrijke *In Nomine*'s. De basis voor dit typisch Engelse genre was het *Benedictus qui venit in nomine Domini* uit de *Missa Gloria tibi Trinitas* van Tudor componist John Taverner (ca. 1490-1545). Op de woorden *in nomine* werd de gregoriaanse cantus firmus *Gloria tibi Trinitas* in lange notenwaarden in één stempartij geplaatst, waarrond een polyfoon spel werd geweven. Voor Bull was het dé manier om zijn talent tentoon te spreiden.

Het *Fitzwilliam Virginal Book* telt talrijke intabulaties. Zo is Peter Philips' *Amarilli* een complexe bewerking van *Amarilli mia bella* van de 'Romein' Giulio Caccini. De oorspronkelijke melodie gaat haast verloren in de virtuositeit van de versieringen. Hetzelfde geldt voor wat Philips doet met het *Bonjour mon coeur* van Orlandus Lassus.

Naast het professionele repertoire, zijn er ook muziekverzamelingen voor amateurs overgeleverd. Virginaal en klavecimbel spelen was in de 17de eeuw erg in de mode bij jonge meisjes. Het bekendste en oudste manuscript met virginaalmuziek uit de Nederlanden is het handschrift dat voor de Antwerpse koopmansdochter Susanne van Soldt (Londen, 1586-Amsterdam, 1615) werd samengesteld (Susanne tekende de bundel in 1599). Deze verzameling die in de British Library (Londen) wordt bewaard geldt als een van de belangrijkste bronnen voor Nederlandse klaviermuziek uit deze tijd. Het Susanne van Soldt-manuscript bevat 33 intabulaties van wereldlijke liederen, zoals het bekende *Suzanne un jour* van Orlandus Lassus, maar ook dansen en psalmen die in de 16de eeuw populair waren.

Instrument: Virginaal ‘Moeder en Kind’

Een kopie/reconstructie door Jef Van Boven (Ekeren, 2006) van een ‘Moeder en Kind’ virginaal naar de instrumenten van Andreas Ruckers die zich bevinden in de Muziekinstrumentenmusea van Antwerpen, Den Haag en Leipzig. Klankblad beschilderd door Alla Sharakian, deksel beschilderd door Leo Van Hullebuch.

Klaartje Proesmans

Tekst geschreven op basis van volgende artikels:
Mario Sarrechia, *Ruckers me fecit*, (programmatoelichting 2013) en *Pour ung Plaisir; het chanson in de 16de-eeuwse klavierintabulaties*, MA thesis, 2015.
Musica Britannica, Festival van Vlaanderen- Antwerpen 2002, bijdragen van Jan Nuchelmans, Karel Moens (interview met Jos Van Immerseeel), Lynda Sayce en Sabine Goethals.
Malou Haine en Pascale Vandervellen, *De klavierinstrumenten van AG, MIM*, cd-boekje, 1999.

27/04

Huis van de Polyfonie
20.30u

Mario Sarrechia

Mario Sarrechia (1988-) voltooide in 2010 zijn bacheloropleiding klavecimbel met grote onderscheiding aan het Koninklijk Muziekconservatorium van Antwerpen bij Ewald Demeyere. In 2015 behaalde hij zijn masterdiploma met onderscheiding aan het Conservatorium van Amsterdam waar hij klavecimbel volgde bij Bob van Asperen en Menno van Delft en pianoforte bij Richard Egarr.

Hij vervulde zijn opleiding met masterclasses bij vooraanstaande musici zoals Gustav Leonhardt, Christophe Rousset en Sigiswald Kuijken. Hij stond al op vooraanstaande podia in Europa en Japan en concerteert als solist zowel op klavecimbel als op orgel. Als continuo-speler treedt hij op met onder meer La Petite Bande (Sigiswald Kuijken), Nordie Baroque Orchestra (Enrico Onofri) en La Sfera Armoniosa (Mike Fentross). In 2013 stichtte hij met enkele bevriende muzikanten het Amsterdam Corelli Collective, dat in 2015 geselecteerd werd voor het prestigieuze Eemerging-programma van het *Festival d'Ambronay*.

In 2017 staat een tour door Japan gepland met La Petite Bande. Mario Sarrechia is bovendien docent muziektheorie aan de Hogeschool Leiden (NL). In 2013 nam hij een cd op met muziek gerelateerd aan de Antwerpse klavecimbelbouwers-familie Ruckers.

mariosarrechia.com

Ruckers me fecit Antverpiae

Por un Plasir. Cricquillon

Duuiensela

Un gay bergeir. Cricquillon

Antonio de Cabezón (ca. 1510-1566)

*Uit *Obras de Musica – Canciones glosadas y motetes a quarto* (1570)*

In Nomine (XXXVII)

John Bull (ca. 1562-1628)

*Uit *Fitzwilliam Virginal Book* (1609-1619)*

Paduana Lachrymae (SwWV 328)

Jan Pieterszoon Sweelinck (1562-1621)

Bon Jour mō Cueur di Orlando [di Lasso]

Amarilli di Julio Romano

Pauana Doloroso. Treg[ian]

Galiarda Dolorosa

Peter Philips (ca. 1560-1628)

*Uit *Fitzwilliam Virginal Book**

Brabantse Dragonders Mars

Daphne

*Uit *Camphuysen manuscript* (Hilversum, ca. 1652)*

Preludium (toegeschreven aan John Bull)

Almande de symmerman

Susanne un jour

Almande de La nonette

Pavana Prymera

Wt de diepte o Heere. 130 sallem

Bewaert mij Heer Weest doch myn toeverlaet.

den 16 sallem

Gailliarde quÿ passe

De frans galliard

Brande Champanje

Pavane dan Vers

*Uit *Manuscript Susanne van Soldt* (Londen*

[oorspronkelijk uit Antwerpen] (1599))

28/04

Cappella Pratensis

Abdij van Park, kerk – 20.30u
Concert

Il Divino Adriano

Il Divino Adriano

Adriaan Willaert (Rumbeke, ca. 1490-Venetië, 1562) kennen we als de muzikale koning van Venetië en als de uitvinder van de schitterende meerkorige motetten, die de weg openden voor Andrea en Giovanni Gabrieli en de vestiging van een muzikale cultuur in de San Marco basiliek, die zijn hoogtepunt zou kennen met Monteverdi. Willaert was echter al een ster in Italië vooraleer hij in 1527 in Venetië als *maestro di cappella* werd aangesteld. Als geen andere noordelijke componist wist Willaert de *ars perfecta* van de franco-Vlaamse polyfonie te vertalen naar een muzikale taal die het humanistische Venetië adopteerde als haar eigen *soundtrack*. Hoe maakte Willaert de overgang van de hermetische traditie van zijn thuisbasis Vlaanderen naar de stadscultuur van *La Serenissima*?

De Cappella Pratensis zoekt in dit programma naar de muzikale sporen in de vroege carrière van Adriaan Willaert en de schepping van een Venetiaanse muziekethiek met als medium het motet, het genre waarin zoveel polyfonisten baanbrekend werk verrichtten. We beginnen met muziek van zijn voorgangers, Josquin des Prez en Jean Mouton. In Josquins *O admirabile commercium* horen we de componist op zijn progressiefst, een werk dat model stond voor de generatie na hem: motieven worden om de beurt door elk van de vier stemmen gepresenteerd en uitgewerkt en monden uit in een logische conclusie, waarna de volgende melodie wordt geïntroduceerd. Veel van Moutons composities zijn gebaseerd op hetzelfde procedé. In zijn monumentale motet *Nesciens mater* componeert Mouton echter met een zekere compactheid die Josquin vreemd is. Zowel de helderheid van Josquin als de dichtheid van Mouton hebben Willaert geïnspireerd.

Als leerling van Mouton werd Willaert duidelijk beïnvloed door de stijl van zijn meester, zoals te horen is in de vroege motetten *Saluto te*, *Pater noster* en *Sancta Maria*. Hier hoor je die noordelijke helderheid en de balans die wij kennen

uit het werk van zijn voorgangers. In een ander vroeg werk, *Verbum bonum*, gecomponeerd vóór 1519, is de presentatie van het melodische materiaal compacter en complexer, wat suggereert dat deze elementen, karakteristiek voor Willaerts latere stijl, zich al voor zijn komst naar Venetië hadden gemanifesteerd. Misschien was het zelfs die rijke, compacte stijl die hem de geëerde post van kapelmeester in de San Marco opleverde. Dit kleurrijke klanktapijt is er ook in de motetten *Mittit ad virginem* en *Te Deum patrem*, uit Willaerts succesvolle Venetiaanse collectie *Musica nova* (1559). Willaerts zetting van *Mittit ad virginem* plaatsen we ter vergelijking naast een die naar alle waarschijnlijkheid van Josquin is. Beide laatste motetten uit *Musica nova* brengen ons bij de volwassen Willaert. Zijn muziek is een haast minimalistisch, compact breiwerk van abstracte muzikale motieven die noch de puurheid van Josquin bezit, noch het retorische drama van Monteverdi: hier treffen we een zeer subtiele muzikale taal, die past bij het decorum dat van elke Venetiaanse edele werd verwacht.

Stratton Bull

28/04

Abdij van Park, kerk

Concertinleiding door Frederic Delmotte, Huis van de Polyfonie (19.30u)

Cappella Pratensis

Stratton Bull artistieke leiding

Stratton Bull superius

Andrew Hallock superius

Pieter De Moor contratenor

Tore Tom Denys contratenor

Michiel Haspeslagh tenor

José Pizarro tenor

Pieter Stas bassus

Philip Barkhudarov bassus

Cappella Pratensis, vertaald ‘Cappella *des prés*’, is een voorvechter van de polyfonisten uit de 15de en 16de eeuw. Het ensemble combineert historische uitvoeringspraktijk met eigenzinnige programma’s en originele interpretaties, gebaseerd op wetenschappelijk bronnenonderzoek en artistieke uitgangspunten. Zoals in de tijd van Josquin gebruikelijk was, staan de zangers vaak rond een centrale muziekstandaard. Er wordt gezongen uit facsimile-uitgaven van originele koorboeken, waarin de muziek is opgetekend in mensurale notatie.

Naast reguliere concerten in Nederland en België is Cappella Pratensis ook te horen op toonaangevende internationale festivals en concertreeksen in Europa en Noord-Amerika. Diverse cd-opnames werden bekroond met lovende kritieken en onderscheidingen in de pers (waaronder de *Diapason d’Or* en de *Prix Choc*). Cappella Pratensis werd *ensemble en résidence* bij de Fondation Royaumont (Frankrijk), Harvard University en Boston University. Het ensemble deelt haar visie op de vocale polyfonie zowel met professionals als met amateurs door masterclasses, multimediapresentaties, en door jaarlijks een zomercursus te verzorgen in het kader van *Laus Polyphoniae* in Antwerpen. De Cappella Pratensis is ensemble-in-residence in het Huis van de Polyfonie.

Stratton Bull (zie pag. 28)

www.cappellapratensis.nl

Il Divino Adriano

O admirabile commercium
gregoriaans

O admirabile commercium
Josquin des Prez (1450/55-1521)

Nesciens mater
gregoriaans

Nesciens mater
Johannes Mouton (ca. 1459-1522)

Saluto te
Adriaan Willaert (ca. 1490-1562)

Pater noster
gregoriaans

Pater noster
Adriaan Willaert

Verbum bonum
Gregoriaans
Adriaan Willaert

Pulchra es
gregoriaans

Sancta Maria
Adriaan Willaert

Mittit ad virginem
Gregoriaans
Josquin des Prez (?)
Adriaan Willaert

Te Deum patrem
Adriaan Willaert

O admirabile commercium

O admirabile commercium:
creator generis humani
animatum corpus sumens
de virgine nasci dignatus est
et procedens homo,
sine semine, largitus est
nobis suam deitatem.

Nesciens mater

Nesciens mater
virgo virum peperit
sine dolore salvatorem saeculorum,
ipsum regem angelorum.
Sola virgo lactabat ubere
de caelo pleno.

Saluto te

Saluto te, sancta Virgo Maria,
Domina celorum et regina,
ea salutatione qua te salutavit
Gabriel angelus dicens:
Ave Maria, gratia plena,
Dominus tecum,
benedicta tu in mulieribus,
et benedictus fructus ventris tui.

Rogo te ergo
per illud gaudium quod habuisti
in illa hora qua concepisti
Dominum nostrum Jesum Christum,
ut letifices cor meum
in hora defunctionis mee,
et subvenias mihi
tam in corpore quam in anima,
et non dimittas me perdi
propter nimia peccata mea,
sed subvenias mihi
in omnibus necessitatibus meis. Amen.

Pater noster

Pater noster, qui es in celis,
sanctificetur nomen tuum.
Adveniat regnum tuum.

O bewonderenswaardige ruil:
de schepper van het menselijke geslacht
heeft, toen hij een levend lichaam aannam,
zich verwaardigd uit een maagd te worden
geboren: en als mens,
ontstaan zonder zaad, heeft hij ons
zijn goddelijkheid geschonken.

Zonder een man te bekennen
bracht de moeder en maagd
zonder pijn de Heiland der eeuwen voort,
deze koning der engelen zoogde zij,
de maagd alleen, haar borsten
gevuld door de hemel.

Ik groet u, Heilige Maagd Maria,
Meesteres van de hemel en Koningin,
met de groet waarmee
de engel Gabriël u groette, zeggend:
“Wees gegroet, Maria, vol van genade,
de Heer is met u,
gezegend zijt gij boven alle vrouwen,
en gezegend is de vrucht van uw lichaam.”

Ik vraag u daarom,
bij de vreugde die gij kende
in het uur waarop gij
de Heer Jezus Christus ontving
om mijn hart vreugde te schenken
in het uur van mijn dood,
en om mij bij te staan,
in lichaam en in geest,
en mij niet ten onder te laten gaan
omwille van mijn al te grote zonden,
maar mij bij te staan
in al mijn noden. Amen.

Onze Vader, die in de Hemel zijt,
Uw naam worde geheiligd.
Uw rijk kome.

Fiat voluntas tua, sicut in celo et in terra.
Panem nostrum quotidianum da nobis hodie,
et dimitte nobis debita nostra
sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.
Et ne nos inducas in tentationem,
sed libera nos a malo. Amen.

Verbum bonum

Verbum bonum et suave,
personemus illud ave,
per quod Christi fit conclave,
Virgo mater filia.

Per quod ave salutata
mox concepti fecundata
Virgo David stirpe nata,
inter spina lilia.

Ave, veri Salomonis
mater, vellus Gedeonis,
cuius magi tribus donis
laudant puerperium.

Ave, solem genuisti,
ave prolem protulisti,
mundo lapso contulisti
vitam et imperium.

Ave, sponsa verbi summi,
maris portus, signum dumi,
aromatum, virgo fumi,
angelorum domina.

Supplicamus, nos emenda,
emendatos nos commenda
tuo nato ad habenda
sempiterna gaudia.
Alleluia. Amen.

Sancta Maria

Sancta Maria, regina celorum,
stella maris
et spes Christianorum:
ne despicias orationem
servorum tuorum
sed exaudi nos in die

Uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren.
En breng ons niet in beproeving
maar verlos ons van het kwade. Amen.

Laten wij het "ave" doen weerklinken,
dat mooie, zoete woord, waardoor
de maagd, moeder en dochter,
Christus in zich mocht laten wonen.

Begroet met dat "ave" werd de maagd,
geboren uit het geslacht van David,
vruchtbaar en heeft zij
lelies tussen de doornen ontvangen.

Gegroet, moeder van de ware Salomon,
vacht van Gedeon, met drievoudige geschenken
hebben de wijzen
de geboorte van Uw zoon verheerlijkt.

Gegroet, Gij hebt de zon gebaard,
gegroet, Gij hebt uw kroost aan de wereld getoond,
Gij hebt het leven en het koninkrijk gebracht
in dit vervallen aardrijk.

Gegroet, bruid van het opperste woord,
poort van de zee, teken van de heester
welriekend met haar tak van rook,
meesteres van de engelen.

Wij smeken U, genees ons,
en als wij genezen zijn, beveel ons
dan aan bij uw zoon, zodat wij
het eeuwig geluk mogen bezitten.
Alleluia. Amen.

Heilige Maria, koningin van de hemel,
ster van de zee,
en hoop van de christenen:
veracht niet het gebed
van uw dienaars
maar verhoor ons op de dag

qua invocaverimus te,
quia tu es benedicta
inter omnes mulieres
et benedictus fructus ventris tui
Dominus noster.

O pia Domina
per illud gaudium
quod habuisti de filio tuo in terra
et per illam dolorem
quem de ipso
in die passionis eius habuisti,
aperi oculos misericordie tue super nos
et memor esto nostri
in omnibus angustiis
et tribulationibus nostris. Amen.

Cantus firmus
Pulchra es et decora,
filia Jerusalem
terribilis ut castrorum
acies ordinata.

Mittit ad virginem
Mittit ad virginem
non quemvis angelum
sed fortitudinem
suum archangelum
amator hominis.

Fortem expediat
pro nobis nuntium
nature faciat
ut preiudicium
in partu virginis.

Naturam superet
natus Rex glorie
regnet et imperet
et zyma scorie
tollat de medio.

Superbientium
terrat fastigia
colla sublimium
calcet vi propria
potens in proelio.

dat wij u aanroepen,
want gezegend bent u
onder alle vrouwen
en gezegend is de vrucht van uw schoot,
onze Heer.

O zoete meesteres,
door de vreugde
die u beleefde door uw zoon hier op aarde
en door het verdriet
dat u om hem had
op de dag van zijn lijden
open uw genadevolle ogen naar ons
en herinner ons
in al onze zorgen,
en in onze nood. Amen.

U bent mooi en bevallig,
dochter van Jerusalem,
machtig als een leger,
getooid voor de strijd.

Hij die de mensheid liefheeft
stuurt naar de maagd
niet zomaar een engel,
maar zijn kracht,
zijn aartsengel.

Moge de engel ons de krachtige
boodschap verkondigen,
opdat in de natuur zal geschieden
wat God heeft voorbeschikt:
de maagd baart een kind.

Laat de nieuwgeborene
Koning van de glorie
de natuur overwinnen,
laat hem regeren en heersen
en uit ons midden het schuim verwijderen.

Laat hem die machtig is in de strijd
de trotsen angst aanjagen
op hun hoogten
en laat hem met heel zijn macht
hun hooghartige nekken vertrapen.

Foras eiciat
mundanum principem
matremque faciat
secum participem
Patris imperii.

Exi qui mitteris
hec dona dicere
revela veteris
velamen littere
virtute nuncii.

Accede nuncia
dic Ave comminus
dic plena gratia
dic tecum Dominus
et dic ne timeas.

Virgo suscipias
Dei depositum
in quo perficias
casta propositum
et votum teneas.

Audit et suscipit
puella nuncium
credit et concipit
et parit filium
sed admirabilem.

Consiliarum
humani generis
et Deum fortium
et Patrem posteris
in pace stabilem.

[Josquin:]
Qui nos salvet per omnia seculorum.
Amen.

[Willaert:]
Sic nobis oritur
lumen de lumine,
sic homo nascitur
factus de virgine,
indultor scelerum.

Laat hem verstoten
die wereldlijke prins
en laat hem zijn moeder
met hem deelnemen
aan het koninkrijk van zijn Vader.

Ga heen,
u die deze gaven verspreidt
onthul de oude geschriften
door de kracht
van uw boodschap.

Breng zelf het nieuws,
zeg "gegroet",
zeg "vol genade",
zeg "de Heer is met u"
en zeg "vrees niet".

O maagd, dat u mag aannemen
wat God u heeft opgedragen,
dat u zo uw kuise doel
mag bereiken
en uw gelofte mag bewaren.

Het meisje hoort en aanvaardt
de boodschap,
zij gelooft en ontvangt,
en draagt een zoon,
een wonderlijke.

De raadgever
van de mensheid
en de God van de sterken,
en vader van de toekomstige generaties,
standvastig in vrede.

Dat hij ons moge redde, voor altijd.
Amen.

Zo rijst voor ons
het licht der lichten,
zo wordt een man geboren
uit een maagd,
de voorspreekster van de zondigen.

Qui nobis tribuat
peccati veniam,
reatus deleat
donet et patriam
in arce syderum. Amen.

Te Deum Patrem ingenitum,
te Filium unigenitum,
te Spiritum Sanctum paraclitum,
sanctam et individuam trinitatem,
toto corde et ore confitemur,
laudamus, atque benedicimus:
tibi gloria in saecula.

Laus Deo Patri,
pariique Proli,
et tibi semper studio
perenni Spiritus,
nostro resonet ab ore omne per aevum.

Dat hij ons genade voor onze zonde
moge schenken,
en onze wandaden wegwassen,
en dat hij ons een thuis moge geven,
in de stad van de sterren. Amen.

U, God, de ongeboren Vader,
U de eengeboren Zoon,
U de Heilige Geest, trooster,
U de heilige en ondeelbare drieëenheid,
belijden, loven en zegenen wij
van ganser harte en met volle stem:
U zij de glorie en de eeuwigheid.

Lof weerklinke aan God de Vader,
en aan de Zoon Hem gelijk,
en aan U, Heilige Geest,
in stijgende geestdrift,
uit onze mond door alle eeuwen.

Partners

Alamire Foundation

De Alamire Foundation, Internationaal centrum voor de studie van de muziek in de Lage Landen, werd in 1991 opgericht als een samenwerkingsverband tussen KU Leuven, Onderzoeksgroep Musicologie en Musica, Impulscentrum voor Muziek. De organisatie stelt zich tot doel hoogkwalitatief onderzoek naar het muziekleven in de Lage Landen tot ca. 1800 te voeren, te stimuleren en te coördineren. Daarnaast is er aandacht voor de lokalisatie, inventarisatie en conservatie van het muzikaal patrimonium in Vlaanderen en voor de ontsluiting van dit vaak onbekend erfgoed voor een zo breed mogelijk publiek. Vandaag is de Alamire Foundation dankzij het Alamire Digital Lab en zijn expertisecentrum – het Huis van de Polyfonie – meer dan ooit een dynamisch centrum met internationale uitstraling.

www.alamirefoundation.org
tel 016 32 87 50

30CC

30CC – het cultuurcentrum van Leuven – is een vlag die vele ladingen dekt: van concerten over dans en literatuur tot theater. Ook op vlak van locaties is diversiteit troef: 30CC plant voorstellingen in de Schouwburg, de Minnepoort, het Wagehuys, de Romaanse Poort, de Predikherenkerk en andere schitterende plaatsen in Leuven en omgeving. Dit huis programmeert voor iedereen en gaat de uitdaging aan om Leuven ook op cultureel vlak te laten bruisen! Naast een grote kijkdoo wil 30CC ook een laboratorium zijn waar gewerkt wordt aan ideeën voor morgen: een creatieve vrijstaat waarin artiesten kunnen excelleren.

www.30CC.be
tel 016 23 84 27

Abdij van Park

De Abdij van Park is een 42 hectare grote, groene oase aan de stadsrand van Leuven en een van de best bewaarde kloostercomplexen met alle elementen van een abdij uit het ancien régime. Om dit unieke, historische geheel niet verloren te laten gaan, sloot de norbertijnen-gemeenschap in 2003 een erfpachtovereenkomst af met de stad Leuven. De site werd opgedeeld in zones met aangepaste herbestemming. Zo werd onder meer de voormalige Mariapoort gerestaureerd en als het Huis van de Polyfonie in gebruik genomen door de Alamire Foundation. Andere blikvangers zijn de abdijkerk, het Wagenhuis (Kerk in Nood) en het abdijmuseum, gewijd aan religieuze kunst en cultuur (CRKC).

www.parkabdij.be
tel 016 40 01 51

Praktische informatie

Tickets

30CC/Ticketbalie
Rijschoolstraat 4, 3000 Leuven
Telefoon: 016 300 900

De ticketbalie en tickettelefoon zijn open van maandag tot en met vrijdag van 12u tot 18u; op zaterdag van 12u tot 17u.
Online: www.30CC.be
Concertbalie: 45 minuten voor aanvang van de voorstelling kunnen op de concertlocatie tickets worden aangekocht.

Ticketprijzen

Prijs voor de concerten: €18/€15 (Huis van de Polyfonie)
Voor meer informatie en voorwaarden:
www.30CC.be of 016 300 900

Meer informatie over *Passie van de Stemmen*

www.alamirefoundation.org/
contact@alamirefoundation.org
Telefoon: 016 32 87 50
www.30CC.be / 30CC@leuven.be
Telefoon: 016 23 84 27

Uw steun

Met uw steun kan u de Alamire Foundation helpen haar doelstellingen te verwezenlijken: de studie en de valorisatie van muzikaal erfgoed uit de Lage Landen.

Schenkeningen zijn welkom:
KU Leuven, met vermelding FVF-ALAMR2-02010
IBAN rek.nr. BE45 7340 1941 7789
BIC code: KREDBEBB

samenstelling en redactie

Stratton Bull
Bart Demuyt
Annick Dumalin
Klaartje Proesmans
Jo Santy
Paul Van Nevel

eindredactie

Klaartje Proesmans, Jo Santy

curator

Bart Demuyt

medewerkers

Stratton Bull
David Burn
Bart Demuyt
Annick Dumalin
Ann Kelders
André Kockaerts
Frank Lefever
Roeland Pancken
Robrecht Penders
Klaartje Proesmans
Jo Santy
Hendrik Vanden Abeele
Joris Van Autgaerden
Stefan Van Lani
technische ploeg 30CC

vertalingen

Joris Duytschaever, Jan Gijssel,
Brigitte Hermans, Bert Simoens,
met dank aan AMUZ
Huelgas Ensemble
Organisatie Oude Muziek Utrecht
Klaartje Proesmans
Jo Santy

cover beeld

Missa cum Quattuor vocibus,
ad imitationem cantionis le suis
desheritée, condita à D. Nicolao
Gombert (titelblad), Parijs,
Nicolai de Chemin, 1557.

vormgeving

Pascal Van Hoorebeke

druk

Drukkerij Paesen

v.u. Bart Demuyt,
Mgr. Ladeuzeplein 21,
3000 Leuven
wettelijk depotnummer:
D/2017/12.118/1

Een initiatief van

Met dank aan onze mecenassen, subsidiënten en partners

